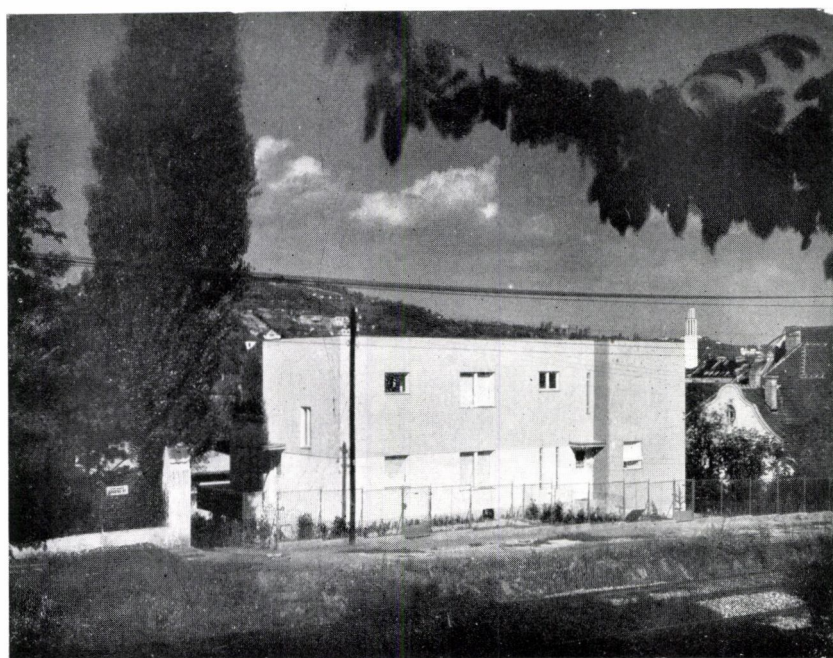
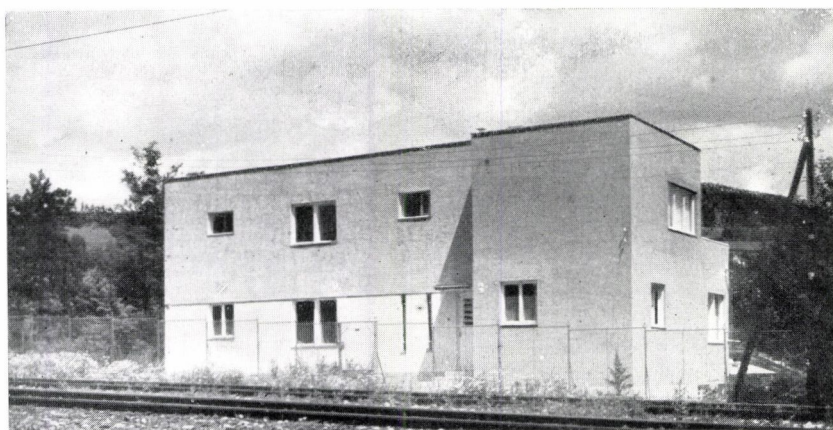

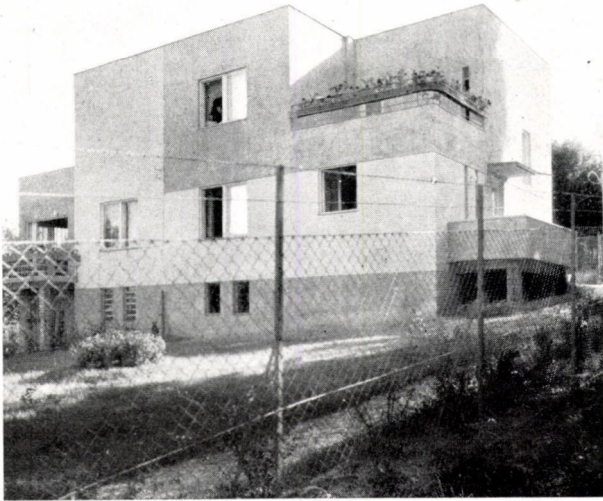
Ifj. Masirevich György: Ikerház
a Hűvösvölgyben
Kivitelezte: Rácz Ferenc
marosvásárhelyi, építőmester

kezettel, mert más törvényeknek engedelmessé válik, minél inkább azok, de ezen törvényszerűségek ismeretében, azokkal együtt az építészet egész sokrétűségével együttflátottan jön létre. E helyett csupa konfliktus, zavar, elsikkadt gondolatok, külsőséges rendezetés. Külön esztétika, külön szerkezet, külön alaprajz (funkciók). Egymással állandó surlódásban és összekeveredésben: „anyagszerűség” és „szerkezeti forma” mint a megjelenés tényezői (célnek látott eszközök), az alaprajznak alárendelt, azt hibás folytatások árán is szolgálóan követő szerkezet, utólagos homlokzati „tologatások” által célszerűtlenül elnyomított alaprajz. Szerencsés esetben a különböző tényezők fedésben vannak véletlenül, vagy a tervező ügyessége folytán, de az épület semmivel sem jobb. A különböző faktorok összhangja csak egyszerűbbé, könnyebbé, ökonomikusabbá teszi a tervezési munkáját, de csak lehetősége a többnek, tartalmat maga nem ad annak. Ennek az összhangnak az ad értelmet, ha egy gondolat, egy érzés szolgálataiba áll. Mert mit ér a létrehozó folyamat egyszerűsödése, ha az eredmény semmitmondó?

Az új házakban ezt keressük: gondolati, érzésbeli tartalmat. Funkcionális, alaprajzi, szerkezeti, művészi koncepciót. Nem külön-külön, vagy egymás után, hanem az alkotó folyamat felbonthatatlan egységében. Ameddig azonban az alkotásnál sohasem szabad, addig a vizsgálódásnál szabad, lehet, sőt szükséges lehet az egyes összetevőket szétválasztani.

Egyes ilyen összetevőit az építész munkának analizálni csak meghatározott műveken, vagy azoknak egy valamennyire egységes csoportján lehetne. Budapest mai lakóháztermelése (sajnos, „termelés” és nem „alkotás”) azonban — az itt adott ízelítőtől is láthatjuk — annyira heterogén, hogy az új építés egyes kiragadott adiciós elemait (rendszeres analízisnek itt nem sok értelme volna, erre csak ott van szükség, ahol pozitívumokat vizsgálunk, nem ahol — sajnos — negatívumokat) bennük csak egész általánosságban kereshetjük.

Ifj. Masirevich György: Ikerház a Hűvösvölgyben

Nézzünk végig pl. csak egy pár alaprajzot. Egymástól és a külvilágtól mereven elzárt sematikus helyiségek, a téralkotó fantáziának teljes tétlensége. Semmi nyoma annak a dinamizmusnak, amely a nagyvárosi gépi civilizáció emberének szinte a vérébe ment át, ami képes volna az ember és a tér között a mozgás által közvetlen kapcsolatot létesíteni, ami a tér állandó átélésének, a tér élményének alapját vetné. Zártság. Visszahúzódás. Semmi lehetőség a tér valóságát egészében átélni. Szervetlen kiragadottság a környező világból. Ezek a házak végleg elszakítják az embert a természettől. Pedig a mozgás embere nyíltságot akar. Teljes áthatását a „kívül” és a „belül”-nek. Hiszen technikai civilizációnk fejlettsége a kezdetleges barlang heiyett minimális merev és masszív elzártsággal nyújtja a külvilág káros tényezői ellen a kellő védelmet.

És ne feledjük, hogy ez a dinamizmus a rendnek és a nyugodtságnak nem ellentétét, csak összetettebb formáját jelenti.

Annyi többre hivatott építésünk mindent nem érzi? Vagy nem meri megkísérelni ezek megvalósítását?

Mennyi sablonos alaprajz!

Teljesen beidegzett funkciócsoportok sematikus kielégítése. Nagy gondal és sokszor kifogástalanul megoldva a megadott állandók (telek, tájolás, család nagysága, összetétele, életmódja stb.) szerint.

Milyen kevesen merik feltenni maguknak a kérdést: hátha ez a jól megemésztt funkciósema csak egy fikció, hátha a ma emberének egy egészen más lakóformára volna szüksége? Amelynek tudatos szervezése csak az építész feladata lehet.

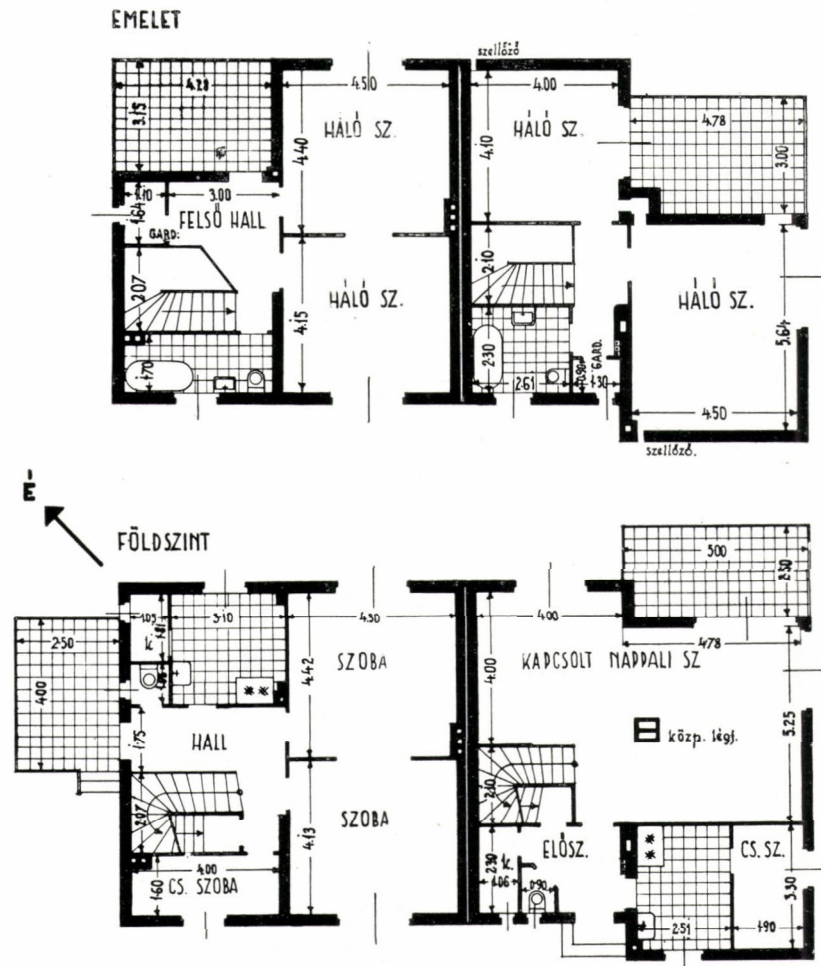
Kétségtelen, hogy sokkal egyszerűbb a házakat is kaptafára készíteni, mint a cipőket (félreértések elkerülése végett: nem azt értem ez clatt, hogy egy nem öreg kaptafák, hanem saját lényege szerint megtervezett háztípus ne állítsunk elő szériában, akár ezerszámra), mint minden egyes épületnél roppant koncentrációval keresni az emberi lakásnak az előzőnél ha csak valamivel is magasabbrendű formáját. Mindig újra és újra az alapkérdésektől indulva, hogy az új lakásfogalmat érzéseinkből kikristályosítsuk.

Ha meggondolom, hogy a lakás az az épületfajta, amelynek minden részletét saját tapasztalatainkból legjobban ismerjük és hogy elvégre is egy családi ház, egy-két család háza — hiszen legnagyobbbrészt ilyenekről van szó — a legkevésbé összetett építészeti feladatok egyike, bizony a látott eredmények elég csekélyeknek látszanak.

A problémák végső átgondolásától, a megismert összefüggések következetes realizálásától való húzódozás épp ilyen mértékben jelentkezik az építészet más tényezőinek vizsgálatánál is.

Tekintsük pl. a szerkezet, az anyag kérdését.

Ezeknek szerepét az építészet szellemi strukturájában helyesen felismerni: az építészetnek — mint alakításnak (egyéb szempontoktól, hogy társadalmi funkció, hogy technikai folyamat is, itt eltekinthetünk) — „anyaga” a

Alaprajzok